

Oorlogsbron van de Maand

ALGEMEEN

NOVEMBER 2016

De *Oorlogsbron van de Maand* is ontwikkeld om tussendoor of als start van een les uit te voeren. Het is een korte opdracht waarbij leerlingen en wellicht ook uzelf worden geïnspireerd om met (een onderdeel van de) geschiedenis aan het werk te gaan. Maar natuurlijk kunt u elk onderdeel altijd verlengen en uitbreiden. Daarbij kunt u gebruik maken van de aanvullende informatie bij deel 4 of kijkt u op een van de websites: www.kampamersfoort.nl - www.kampvught.nl - www.kampwesterbork.nl - www.indischherinneringscentrum.nl

Werkwijze

De *Oorlogsbron van de Maand* bestaat uit een leerlingenblad en een docentenblad. Het docentenblad bevat de antwoorden en korte achtergrondinformatie. In deel 4 vindt u een verdieping van het thema.

NB – Geef bij de start van de opdracht zo weinig mogelijk toelichting. Geef pas meer informatie na het uitvoeren van de introductieopdracht. Laat de leerlingen eerst zelf kijken en (na)denken. Op sommige vragen zijn meerdere antwoorden mogelijk.

Extra verwerking

Naast deel 1 en 2 vindt u op het docentenblad een (creatieve) verwerkingsopdracht. Deze opdracht neemt meer tijd in beslag en is bedoeld als verdieping van het thema.

Kerdoel

De *Oorlogsbron van de Maand* voldoet aan *Kerdoel 40*:

De leerling leert historische bronnen te gebruiken om zich een beeld van een tijdvak te vormen of antwoorden te vinden op vragen, en hij leert daarbij ook de eigen cultuurhistorische omgeving te betrekken.

Reactie

Heeft u vragen of opmerkingen naar aanleiding van deze *Oorlogsbron van de Maand*? Laat het ons weten via carla@kampamersfoort.nl

www.kampwesterbork.nl

www.indischherinneringscentrum.nl

Stichting Nationaal Monument
Kamp Amersfoort

www.kampamersfoort.nl

www.nmkampvught.nl

Oorlogsbron van de Maand

LEERLINGENBLAD

NOVEMBER 2016

INTRODUCTIE

- a** Bekijk de foto en schrijf vijf woorden op die bij je opkomen.
- b** Waar denk je dat deze foto over gaat? Leg je antwoord uit.
- c** Bedenk drie vragen die de foto bij je oproept.

KIJK EN DENKVVRAGEN

- a** Op de foto zie je gevangenen en bewakers. Hoeveel bewakers zie je? Hoeveel wapens tel je? Welke verschillen zie je tussen de bewakers? En hoeveel gevangenen tel je?
- b** Als je bedenkt dat dit een groep was van zo'n 1.400 mannen, dan waren er veel meer gevangenen dan bewakers. Waarom vluchtten ze niet?
- c** Heeft de fotograaf deze foto stiekem gemaakt of juist niet? Waarom denk je dat? Waarom zie je geen toeschouwers op deze foto? Waarom zou de foto gemaakt zijn?

Oorlogsbron van de Maand

DOCENTENBLAD

NOVEMBER 2016

DEEL 1

INTRODUCTIE

- Bekijk de foto en schrijf vijf woorden op die bij je opkomen.
- Waar denk je dat deze foto over gaat? Leg je antwoord uit.
- Bedenk drie vragen die de foto bij je oproept.

Bespreek

Mogelijke vragen – Welke woorden kwamen er boven drijven? Waren er dezelfde woorden of juist verschillende? Hoe kan dat? Inventariseer wat de leerlingen willen weten. Zoek de antwoorden (onder andere op de websites van één van de vier herinneringscentra).

Informatie

Deze foto is gemaakt in Amersfoort op 11 oktober 1944. Het zijn gevangenen, onderweg vanaf kamp Amersfoort naar het centraal station van Amersfoort.

DEEL 2

KIJK EN DENKVRAGEN

- Op de foto zie je gevangenen en bewakers. Hoeveel bewakers zie je? Hoeveel wapens tel je? Welke verschillen zie je tussen de bewakers? En hoeveel gevangenen tel je?
Antwoord – Het is niet eenvoudig te zien, maar waarschijnlijk 8 bewakers en 12 gevangenen.
- Als je bedenkt dat dit een groep was van zo'n 1.400 mannen, dan waren er veel meer gevangenen dan bewakers. Waarom vluchtten ze niet?
Mogelijk antwoord – Misschien waren ze te ziek of te zwak om een poging te wagen? Wisten ze dat er represaillemaatregelen volgden als ze zouden vluchten? Waren ze (te) bang? Of dachten ze dat het allemaal wel mee zou vallen?
- Heeft de fotograaf deze foto stiekem gemaakt of juist niet? Waarom denk je dat? Waarom zie je geen toeschouwers op deze foto? Waarom zou de foto gemaakt zijn?
Antwoord – Waarschijnlijk is de foto niet in het geheim gemaakt, want je ziet dat zowel bewakers als gevangenen in de richting van de fotograaf kijken. Zo te zien, wisten ze dat ze gefotografeerd werden. Er stonden ongetwijfeld toeschouwers, maar mogelijk heeft de fotograaf deze uit propaganda-oogpunt niet gefotografeerd .

DEEL 3

EXTRA (CREATIEVE) VERWERKING – FOTO MAKEN

- Kies net zoveel leerlingen als er personen op de foto staan. Maak met die leerlingen, de foto zo precies mogelijk na. Denk aan de houding, de uitdrukking op het gezicht, de richting waarin je kijkt, wat je in je handen hebt, hoe je dat draagt, enz.

- b. De rest van de klas kijkt toe. Klopt deze opstelling met de originele foto?
Help eventueel mee om de foto zo precies mogelijk na te maken.
- c. *Extra* – Een klap in de handen betekent dat 'de foto' levend wordt en dat de leerlingen in beweging komen, zoals dat logisch lijkt. Een tweede klap betekent opnieuw (dood)stil staan (Tableau vivant).
- d. *Tip* – Maak een echte foto als iedereen goed staat. Vergelijk deze nieuwe foto met de originele foto. Welke verschillen zie je? En wat is er hetzelfde?

Bespreking

Besprek met de leerlingen hoe het was om deze foto te maken, te zien en te zien bewegen?

Welke verschillen en overeenkomsten ontdekten ze met de originele foto?

En hoe was het om iemand van de foto te zijn? Wie wilde liever gevangene zijn en wie bewaker?

Kunnen ze uitleggen waarom?

DEEL 4

AANVULLENDE INFORMATIE

Transport

Vanuit kamp Amersfoort werden regelmatig groepen gevangenen onder begeleiding van de Duitse politie naar het station gebracht. Vanaf het station werden ze met treinen naar andere kampen, meestal in Duitsland, vervoerd. Ze liepen dwars door de stad Amersfoort.

Regelmatig sprongen er onderweg gevangenen uit de trein om te ontsnappen, wat meer dan eens lukte. De heer Houtkamp is er daar een van. Zijn verhaal is via <https://dans.knaw.nl/nl> te horen.

11 oktober 1944

Waarschijnlijk is deze foto genomen op 11 oktober 1944 en werden alle gevangenen, via station Amersfoort, naar het concentratiekamp in Neuengamme vervoerd. Je ziet hier alleen de kop van de stoet. Er liepen in deze groep ruim 1.400 mensen mee. We weten dat er veel mannen uit Putten meeliepen, die waren opgepakt als represaillemaatregel na de moordaanslag op officieren van de Wehrmacht, in de nacht van 30 september op 1 oktober 1944. Je ziet alleen mannen op de foto. In kamp Amersfoort zaten voornamelijk mannen gevangen. Van vrouwen is niet bekend dat zij ook in zo'n groep naar het station vervoerd zijn.

Gevangenen

Op de foto zie je dat een van de mannen (vooraan) een boterham in de hand heeft. Het is bekend dat er soms mensen langs de kant van de weg stonden, die de gevangenen een stuk brood in de handen duwden. Van een paar gevangenen hebben we kunnen achterhalen wie ze zijn. Van hen is niemand teruggekeerd. Van de rest weten we dat niet zeker, maar wel weten we dat er weinig overlevenden waren.

Bewakers

Je telt op de foto 8 bewakers: soldaten met een helm, zij dragen machinepistolen. En bewakers met een pet, zij dragen een pistool in hun holster. De mannen met petten stonden hoger in rang dan die met de helmen. In totaal zie je 3 machinepistolen en 1 pistool. Maar waarschijnlijk hebben alle geüniformeerden een wapen bij zich.

Propagandamateriaal

Deze foto is er een uit een serie van zes, waar je dezelfde groep steeds een stukje verder op weg ziet naar het station. Hier zijn ze in Amersfoort op het Vondelplein aan het einde van de Kapelweg. Wie de foto heeft gemaakt en waarom weten we niet. Maar vermoedelijk is hij gemaakt om te laten zien hoe keurig en gedisciplineerd het transport er aan toe ging. De gevangenen zien er niet extreem ondervoed of ziek uit. Waarschijnlijk ging het hier om propagandamateriaal.

Naar Kamp Amersfoort?!

De originele foto is te zien in Kamp Amersfoort. U bent van harte welkom om Kamp Amersfoort te bezoeken. *Meer informatie hierover kunt u vinden op www.kampamersfoort.nl*

Stichting Nationaal Monument
Kamp Amersfoort

www.kampamersfoort.nl

NATIONAAL
MONUMENT
KAMP
VUGHT

www.nmkampvught.nl

Indisch Herinneringscentrum
BRONBEEK

www.indischherinneringscentrum.nl

HERINNERINGSCENTRUM
KAMP WESTERBORK

www.kampwesterbork.nl